

Stanisław KOZIEJ
BEZPIECZEŃSTWO
MIEDZYNARODOWE
CZ. I
Podstawy
ewolucja

www.koziej.pl
[@SKoziej](https://www.instagram.com/SKoziej)

Cel przedmiotu:

**oprowadanie wiedzy na temat
współczesnego środowiska i
strategii bezpieczeństwa
międzynarodowego w wymiarze
globalnym i regionalnym oraz
umiejętności jej prezentowania i
obrony własnych ocen i tez w
publicznych dyskusjach
problemowych**

LITERATURA PODSTAWOWA (1)

- ***Bezpieczeństwo międzynarodowe, WN Scholar, Warszawa 2012***
- **Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego, BBN, Warszawa 2013:**
<http://www.spbn.gov.pl/>
- **B. Balcerowicz, O pokoju. O wojnie, Wyd. Rambler, Warszawa 2013**
- **P. Buhler: O potędze w XXI wieku, WA DIALOG, Warszawa 2014**
- **The Oxford Handbook of War, edited by J. Lindley-French, Y. Boyer, Oxford University Press 2012**
- **System euroatlantycki i bezpieczeństwo międzynarodowe w multipolarnym świecie. Miejsce i rola Polski w euroatlantyckim systemie bezpieczeństwa. Pod red. nauk. J. M. Fiszera, ISP PAN, Warszawa 2013**
- **WYBRANE DOKUMENTY ORAZ OPRACOWANIA WYDANE PRZEZ BIURO BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO W LATACH 2010-2015;**
http://koziej.pl/wp-content/uploads/2015/09/WYBRANE_DOKUMENTY_ORAZ_OPRACOWANIA_WYDANE_PRZEZ_BIURO_BEZPIECZENSTWA_NARODOWEGO_W_LATACH_2010-2015.pdf

LITERATURA PODSTAWOWA (2)

- **S. Koziej, Między piekłem a rajem. Szare bezpieczeństwo na progu XXI wieku, Wyd. Marszałek, Toruń 2006**
- **S. Koziej, Wstęp do teorii i historii bezpieczeństwa, Skrypt internetowy, Warszawa/Ursynów 2010; http://koziej.pl/wp-content/uploads/2015/05/Teoria_i_historia_bezpieczenstwa.doc**
- **S. Koziej, Strategiczne środowisko bezpieczeństwa międzynarodowego i narodowego w okresie pozimnowojennym, Skrypt internetowy, Warszawa/Ursynów 2010; http://koziej.pl/wp-content/uploads/2015/05/Srodowisko_bezpieczenstwa_-_skrypt.doc**

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA (1)

- ***C. S. Gray, The Strategy Bridge, OXFORD 2010***
- ***Zagrożenia i wyzwania bezpieczeństwa współczesnego świata. Wymiar ekonomiczno-społeczny, pod red. Izabeli Oleksiewicz i Kingi Stępień, Wydawnictwo Rambler, 2016***
- ***2016 Global Forecast, editors CRAIG COHEN / MELISSA G. DALTON, Center for Strategic and International Studies, Washington, DC, 2015;***
http://csis.org/files/publication/151116_Cohen_GlobalForecast2016_Web.pdf
- ***Joint Operating Environment, JOE 2035. The Joint Force in a Contested and Disordered World, Joint Chiefs of Staff, 14 July 2016;***
http://www.dtic.mil/doctrine/concepts/joe/joe_2035_july16.pdf
- ***EUISS Yearbook of European Security Y• E• S 2016. Rocznik Bezpieczeństwa Europejskiego 2016;***
http://mercury.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/196644/ipublicationdocument_singledocument/d5c207d7-d0bc-4803-ad36-5c90f2c9d7b4/en/YES_2016.pdf
- ***Globalna strategia UE: Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy, June 2016;***
https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_review_web.pdf

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA (2)

- ***T. Aleksandrowicz, Terroryzm międzynarodowy, Wydawnictwo Akademickie i Literackie, Warszawa 2015***
- ***S. Koziej, Teoria sztuki wojennej, Wydawnictwo Bellona, Warszawa 2011***
- ***K. Żukrowska (red. nauk.), Bezpieczeństwo międzynarodowe. Przegląd aktualnego stanu, Wydawnictwo IUSatTAX, Warszawa 2011***
- ***S. Koziej, środowisko bezpieczeństwa, www.koziej.pl, Warszawa/Ursynów 2008***
- ***C. Clausewitz, O wojnie, Lublin 1995***
- ***Sun Tzu, Sztuka wojny, Warszawa 1994***
- ***F. Fukuyama, Historia ładu politycznego, DW REBIS, Poznań 2012***
- **Strony internetowe – bbn.gov.pl (zwłaszcza Kwartalnik Bezpieczeństwo Narodowe); msz.gov.pl; mon.gov.pl (zwłaszcza Kwartalnik Bellona); msw.gov.pl; aon.edu.pl (zwłaszcza Zeszyty Naukowe); www.koziej.pl (w szczególności – skrypty internetowe)**

PODSTAWY BEZPIECZEŃSTWA

Wstęp - hipoteza/synteza

Bezpieczeństwo to teoria i praktyka zapewniania egzystencji (przetrwania) danego podmiotu w niepewnym środowisku, przy zachowaniu przezeń swobody realizacji własnych interesów.

Wraz z rozwojem cywilizacji ewoluowało od prostych form bezpieczeństwa indywidualnego, rodowego do współczesnych systemów bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego.

Od wieków w sprawach bezpieczeństwa dominuje siła fizyczna. Obecna fala rewolucji cywilizacyjnej zmienia radykalnie tę sytuację. Coraz większego znaczenia nabierają czynniki pozamaterialne (wiedza, informacja).

Pojęcie bezpieczeństwa

- **Bezpieczeństwo w sensie statycznym - jako stan braku zagrożeń dla podmiotu, stan spokoju, pewności (stan obiektywny i subiektywny: uświadomiony i nieświadomiony)**
- **Bezpieczeństwo w sensie dynamicznym (działanie podmiotu na rzecz bezpieczeństwa) – jako proces osiągania i utrzymywania stanu braku zagrożeń i swobody działania**

BEZPIECZEŃSTWO - DEFINICJA

Bezpieczeństwo – teoria i praktyka zapewniania możliwości przetrwania (egzystencji) i realizacji własnych interesów przez dany podmiot w niebezpiecznym środowisku, w szczególności poprzez **wykorzystywanie szans** (okoliczności sprzyjających), **podejmowanie wyzwań**, **redukowanie ryzyk** oraz **przeciwdziałanie** (zapobieganie i przeciwstawianie się) wszelkiego rodzaju **zagrożeniom** dla podmiotu i jego interesów. Współczesne bezpieczeństwo ma charakter **zintegrowany** (kompleksowy, wielowymiarowy)

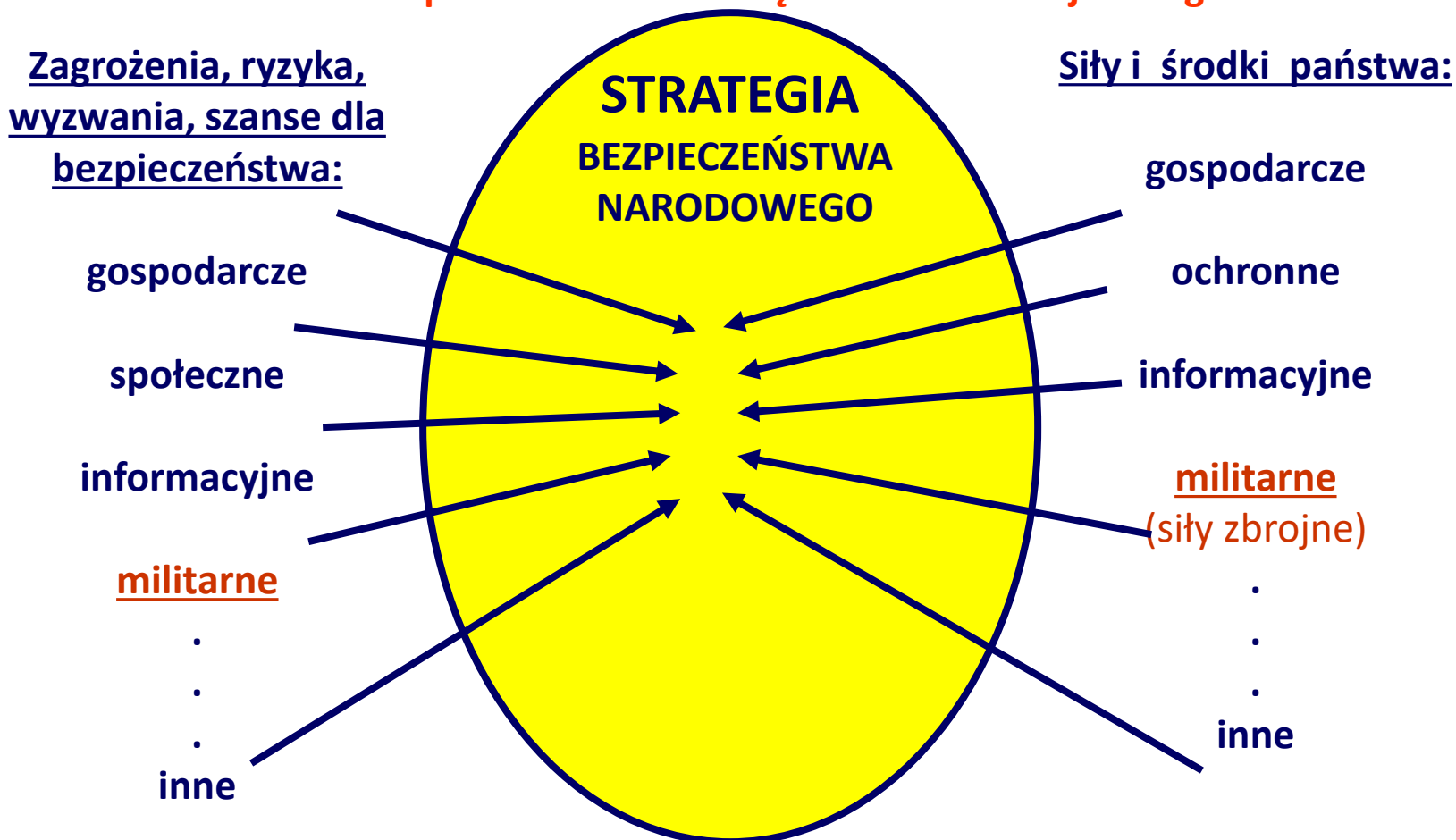
Rodzaje bezpieczeństwa

(wg rodzaju podmiotu)

- **indywidualne (osobowe, personalne)**
- **grupowe (rodowe, plemienne, zawodowe, korporacyjne itp.)**
- **narodowe - państwowe (lokalne, terytorialne, krajowe)**
- **międzynarodowe (regionalne, globalne)**

BEZPIECZEŃSTWO PAŃSTWA = BEZPIECZEŃSTWO NARODOWE

Strategia BN: jak wykorzystać wszystkie siły i środki państwa
do przeciwstawienia się wszelkim rodzajom zagrożeń?

OBRONNOŚĆ = OBRONA NARODOWA = BEZPIECZEŃSTWO MILITARNE = CZĘŚĆ BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

Strategia obronności (ON): jak wykorzystać wszystkie siły i środki państwa do przeciwstawienia się zagrożeniom militarnym?

Zagrożenia, ryzyka,
wyzwania, szanse dla
bezpieczeństwa

gospodarcze

społeczne

informacyjne

militarne

·

·

·

inne

Siły i środki państwa

gospodarcze

ochronne

informacyjne

militarne

·

·

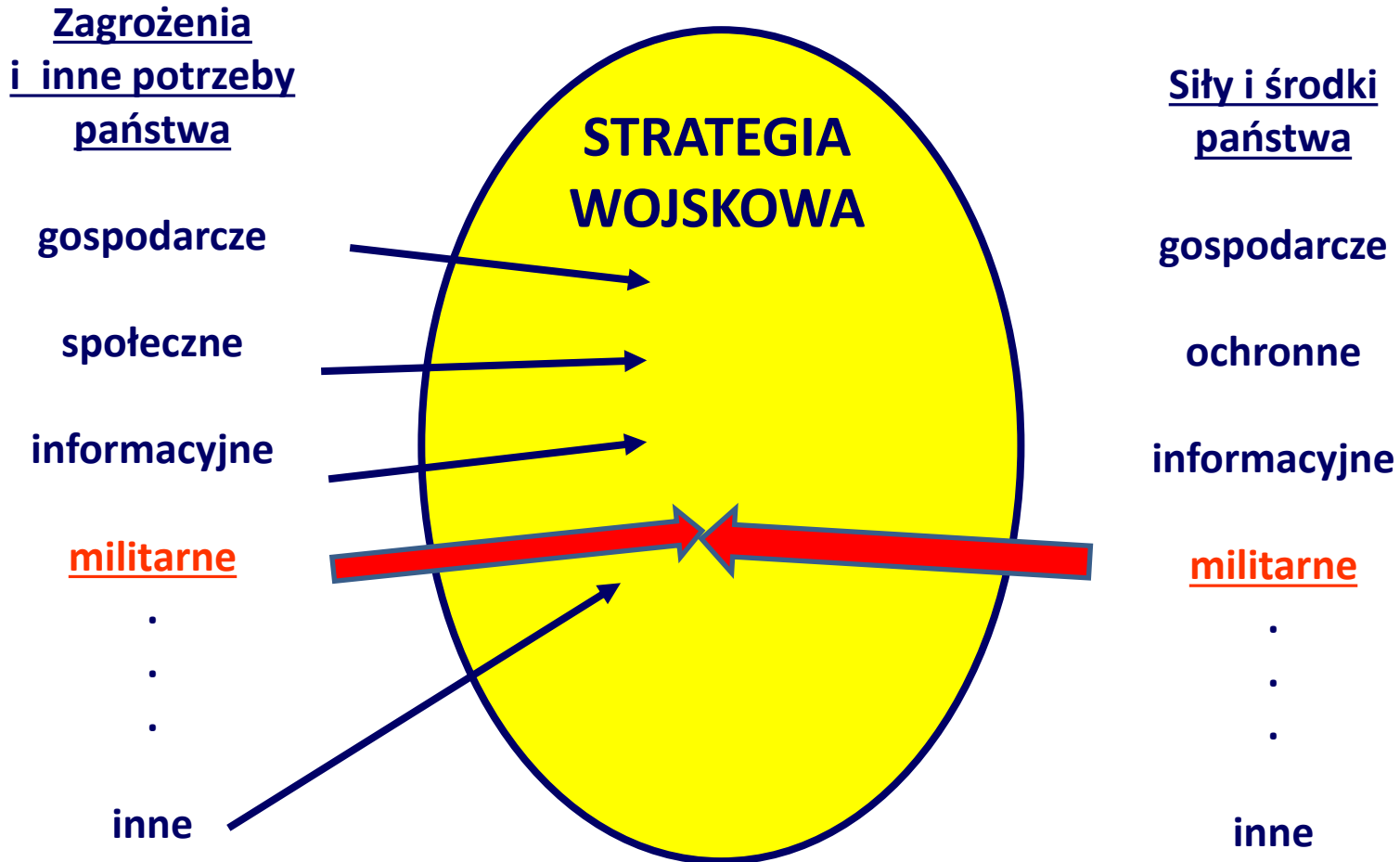
·

inne

WOJSKOWOŚĆ

Strategia wojskowa: jak utrzymywać i wykorzystywać siły zbrojne do realizacji militarnych zadań państwa?

Typologia bezpieczeństwa

Kierowanie bezpieczeństwem narodowym	DZIEDZINY BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO																	
	Obronna			Ochronna			Społeczna						Gospodarcza					
	SEKTORY BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO																	
	dypłomatyczny	militarny	wywiadowczy	kontrwywiadowczy	prawa i porządku publicznego	ratownictwa	kulturowy	edukacyjny	socjalny	demograficzny	migracyjny	...	finansowy	energetyczny	transportowy	infrastruktury krytycznej	środowiska naturalnego	...
	Transsektorowe obszary bezpieczeństwa (np. cyberbezpieczeństwo; bezpieczeństwo antyterrorystyczne)																	
Podmioty bezpieczeństwa narodowego realizujące strategiczne zadania BN (operacyjne---wspierające)																		
Prezydent, Rada Ministrów	MSZ --- MON MSW	MON --- MSW MSZ	AW SWW	ABW SKW	MSW (Policja, SG, BOR), MS (SW) --- MAC, CBA, Prokuratura	MSW (PSP OC) --- MAC, MŚ	MKiDN --- MEN, podmioty publiczne i niepubliczne, SiOS*	MNiSz WMEN --- MKiDN , uczelnie, szkoły publiczne i niepubliczne, SiOS*	MPiPS , --- MZ, ośrodki państwowe i samorządowe, SiOS*	MPiPS --- MZ, SiOS*	UDSC --- MAC, MSW	...	MF --- MG, MRR W MSP M MTBiG M	MG --- MSP	MTBG M --- MG	MTBG M --- MG MSP	MS --- podmioty państwowe i samorządowe, SiOS	...

Bezpieczeństwo jako działanie zorganizowane

- **Struktura bezpieczeństwa jako działania: podmiot, warunki (środowisko), zasoby (środki), sposoby (strategia, taktyka)**
- **Cykl działania w sferze bezpieczeństwa:**
 - **Przygotowanie**
 - **Określanie celów**
 - **Planowanie**
 - **Organizowanie**
 - **Realizacja – koordynowanie operacyjne (bieżące)**
 - **Kontrolowanie**
 - **Monitorowanie, ocena, formułowanie wniosków**

Kluczowe kategorie pojęciowe

- **interesy (narodowe), misje organizacji oraz wynikające z nich cele,**
- **środowisko (warunki) - szanse, wyzwania, ryzyka, zagrożenia,**
- **konceptcje - zasady i sposoby działań,**
- **systemy bezpieczeństwa – zasoby podmiotu wydzielone do realizacji przyjętych koncepcji, odpowiednio do tych zadań zorganizowane i przygotowane.**

Interesy

- **Interesy danego podmiotu (społeczności międzynarodowej, narodu, grupy, osoby itp.) – to wyraz jego tożsamości, wyznawanych wartości, historycznego dorobku, tradycji, bieżących potrzeb oraz dążeń i aspiracji przyszłościowych**
- **Interesy żywotne i drugorzędne:**
 - **żywotne** – to interesy dotyczące istnienia, przetrwania podmiotu w danych warunkach (niestopniowane, „zero-jedynkowe”)
 - **drugorzędne** – to interesy związane z jakością owego istnienia, trwania (stopniowalne, negocjowalne)

Misje organizacji

- **Misja – przeznaczenie: kategoria stworzona (wygenerowana) przez członków danej organizacji**
- **Misja organizacji międzynarodowej (międzypaństwowej – np. NATO, UE) - synteza interesów narodowych państw członkowskich. Problem: eliminacja sprzecznych interesów**
- **Misja organizacji krajowej (elementu państwa – np. samorządu, instytucji państwowej lub pozarządowej) – ustalona przez prawo**

Cele strategiczne

- **Cele strategiczne w dziedzinie bezpieczeństwa - to zoperacjonalizowane interesy i misje (określone stosownie do danych warunków, ujęte w określonym czasie i miejscu, z uwzględnieniem zewnętrznych i wewnętrznych potrzeb i możliwości)**
- **Cele operacyjne i preparacyjne – elementy celu strategicznego; dotyczą konkretnego działania i przygotowania**

Warunki bezpieczeństwa - szanse

- **Szanse** – okoliczności sprzyjające realizacji interesów oraz osiągnięciu celów.
- **Sztuka dostrzegania i wykorzystywania szans!!!**

Warunki bezpieczeństwa -ryzyka

- **Ryzyko** – związane z aktywnością podmiotu (planowaną lub realizowaną); stopień prawdopodobieństwa spowodowania niekorzystnych dla podmiotu skutków działania w dziedzinie bezpieczeństwa.
- **Sztuka redukowania ryzyk!!!!**
Opanowywanie ryzyk (zarządzanie ryzykiem): korygowanie balansu między celami, środkami i sposobami działania poprzez modyfikowanie któregoś z tych elementów.

Warunki bezpieczeństwa - wyzwania

- **Wyzwania** – dylematy decyzyjne, przed jakimi stoi podmiot (społeczność międzynarodowa, państwo) w rozstrzyganiu spraw bezpieczeństwa.
 - w korzystnych warunkach mogą stwarzać dodatkowe szanse, w niekorzystnych – mogą rodzić dodatkowe zagrożenia.

Warunki bezpieczeństwa - zagrożenia

- **Zagrożenia** – pośrednie lub bezpośrednie destrukcyjne oddziaływanie na podmiot.

- potencjalne i realne;
- subiektywne i obiektywne;
- zewnętrzne i wewnętrzne;
- militarne i niemilitarne (polityczne, ekonomiczne, społeczne, informacyjne, ekologiczne itp.)

Kryzysy i konflikty

- **Kryzys** – to szczególny (nadzwyczajny i niekorzystny), odbiegający od normalnego, stan podmiotu
- **Konflikt** – to szczególny (konfrontacyjny) typ relacji podmiotu z otoczeniem, z innym podmiotem
- **Wojna** – jako konflikt: zorganizowana przemoc zbrojna jednostek politycznych przeciwko sobie (kłopoty z tą kategorią: zimna wojna, wojna z terroryzmem itp.)

Kryzysy

Kryzysy – jako stany zakłócenia mogą być powodowane zarówno czynnikami **wewnętrznymi** (np. własną nieudolnością), jak i **zewnętrznymi** (np. konfliktem z innym podmiotem). Mogą być następstwem także **zdarzeń losowych** (przypadkowych), np. klęsk żywiołowych, katastrof itp.

Koncepcje bezpieczeństwa

- **Koncepcja bezpieczeństwa** zawiera ogólne zasady i myśl przewodnią (zamiar) postępowania podmiotu (przygotowania i prowadzenia działań) w dziedzinie bezpieczeństwa oraz zadania etapowe lub dziedzinowe prowadzące do osiągnięcia celów strategicznych
- **Koncepcje operacyjne i preparacyjne (przygotowawcze)**

Doktryny

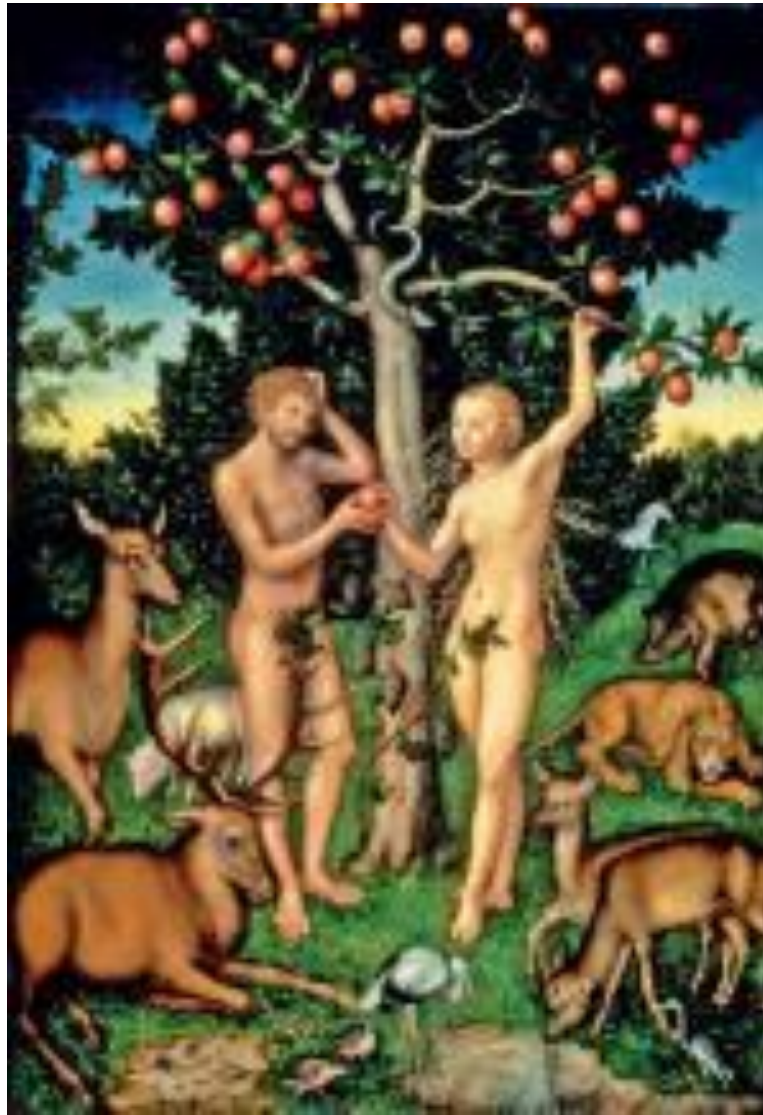
Doktryny - obowiązujące ustalenia (przepisy, instrukcje, regulaminy) dotyczące procedur przygotowania i działania konkretnych elementów systemu bezpieczeństwa.

Systemy bezpieczeństwa

- **System bezpieczeństwa** - to zasoby (siły i środki) wydzielone do zapewnienia realizacji interesów/misji w dziedzinie bezpieczeństwa, zorganizowane i przygotowane odpowiednio do charakteru zadań i warunków ich wykonywania

EWOLUCJA

BEZPIECZEŃSTWA

Źródło: Bridgeman Art Library: „Adam i Ewa”, obraz Lucasa Cranacha Starszego, 1526

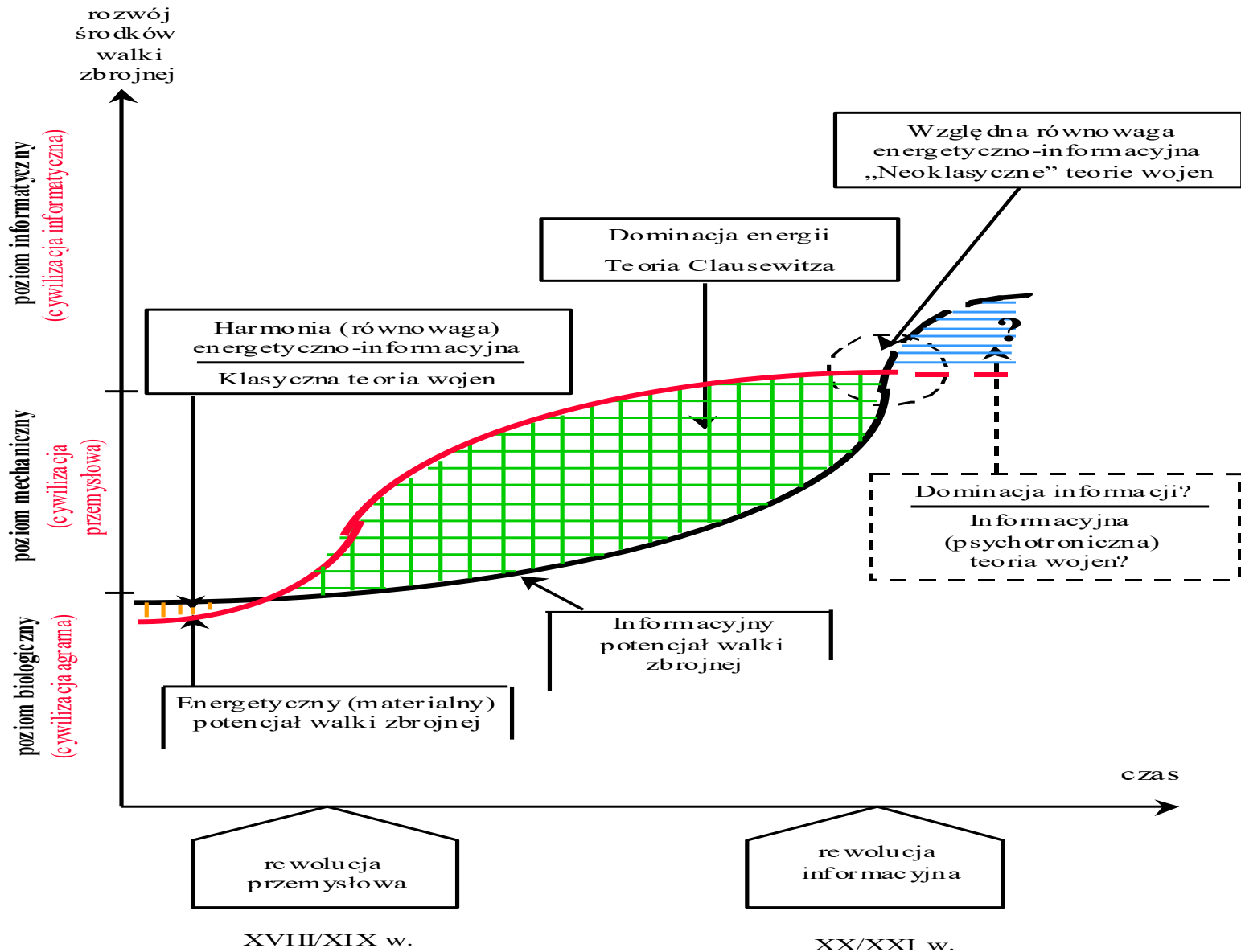
Geneza bezpieczeństwa

- **Historia bezpieczeństwa jest tak długa, jak długa jest historia ludzkości**
- **Biblijny raj - Adam i Ewa** (nie uświadomiony interes, brak celu, są wyzwania i zagrożenia - brak koncepcji i systemu bezpieczeństwa)
- **Kain i Abel** (błędnie zdefiniowany interes i cel oraz błędna koncepcja bezpieczeństwa, wraz z jej wykonaniem)
- **Potop biblijny - Noe** (dobrze określony interes i cel, prawidłowa koncepcja i skuteczny system bezpieczeństwa w postaci arki)

Ewolucja uwarunkowań bezpieczeństwa

- **Koncepcja fal cywilizacyjnych (Toffler)**
- **Materialny (energetyczny) i niematerialny (informacyjny) wymiar bezpieczeństwa**
- **Epoka agrarna - równowaga energetyczno-informacyjna na poziomie biologicznym**
- **Epoka industrialna - dominacja energii**
- **Epoka informacyjna - zmierzanie do równowagi energetyczno-informacyjnej**

Ewolucja warunków bezpieczeństwa (na przykładzie sztuki wojennej)

Podsumowanie

**Bezpieczeństwo to nieustanny,
dynamiczny proces;
to nie stan uzyskany raz na długi
czas**

www.koziej.pl
[@SKoziej](https://www.instagram.com/SKoziej)